

25.52x33.08	1	18	עמוד	שבת	מקור ראשון	05/2014	42559908-2
הרב אליהו בירנבוים - 23730							

רב עולמי | אליהו בירנבוים

משולחנו של רב בתפוצות

ברית במלון

מארקו ואדוארדו ביקשו להתגייר אך עדיין לא נמצא בית חולים שהסכים לבצע בתחומו את הברית. על בסיס הזהות של היהודי לדורותיו

הבחירה להיות יהודי. ערכת ברית מילה, הולנד, 1827; המוזיאון היהודי, ניו יורק

אפתח הפעם במעשה שהיה, אשר הפך למעשה מכונן עבורי. מעט זמן לאחר שהגעתי לרבנות בקהילה היהודית בטורינו (איטליה) נודע לי שיש בקהילה שני מבוגרים שאינם מהולים. הראשון כבן חמישים והשני בן ארבעים. הראשון, מרקו (שם בריו), היה בן לניצולת שואה אשר נלקחה בשנות המלחמה למחנה ריכוז וחזרה לביתה לאחר השואה. כניצולת שואה אשר חוותה על בשרה את הסכנה, היא חששה להעביר את יהדותה לבנה. לאחר שהתחנתה עם אדם לא יהודי דאגה לא לגדל את בנה כיהודי, שמא יארע לו אשר אירע לה. הלכך היא אף הקפידה שלא למול את בנה כדי שלא יהיה סימן חיצוני אשר יגלה את יהדותו. האם אמנם סיפרה על משפחתה היהודית ועל קורותיה בשנות השואה, אבל הייתה בטוחה שבנה יבחר בחיים אחרים, ללא זהות יהודית, ללא יהדות וללא ברית מילה.

אולם ככל שמרקו גדל ונעשה לאיש, הוא הביין שיש לו שורשים יהודיים, שאמו יהודייה וגם הוא יהודי, שאמו עברה את מחנה הריכוז רק ב"זכות" היותה יהודייה. הוא החליט לשוב למשפחתו ולאמונת אמו ואבותיו. כחלק מהדרך חזרה הביתה הוא ביקש גם לעבור ברית מילה.

האדם השני שלא היה מהול היה אדוארדו (שם בריו). אדוארדו היה בן ארבעים כאשר החליט לעבור ברית מילה. סבו היה יהודי דתי, חזן, שוחט, איש חסד ומעשים טובים שהיה אהוב על הקהילה ועל הבריות, אולם בנותיו התחתנו עם גברים לא יהודים ולא מלו את הבנים לאחר לידתם. הרמות של הסבא שהיה לאגדה בעיני הקהילה ליוותה את ראובן במשך שנים רבות. הוא ראה בו רמות מופת שהוא צריך להמשיך בדרכו, והחליט שכדי להיות כמו סבו וללכת בדרכו עליו לעבור ברית מילה כפי שהסבא היה מצפה.

אין חדר ניתוח

שני החברים פנו אליי וביקשו לקיים ברית מילה. קיום מצוות מילה לאדם מבוגר נעשית באחריות, אבל בית הדין או הרב המקומי צריכים לדאוג שיהיו נתונים המאפשרים לקיים את המצווה. למבוגרים דרושות מעט יותר הכנות רפואיות מאשר לתינוק, ובדרך כלל יש לעשות את הברית בחדר ניתוח עם אשפוז יום. לצורך ברית מילה כהלכתה בחדר ניתוח דרשו באיטליה מחיר גבוה של אלפי יורו וסכום זה לא היה מצוי בכיסם של מרקו ואדוארדו. החלטתי להזמין מוהל-רופא מהארץ, ידיד טוב ובעל ניסיון אשר עשה מאות בריתות לילדים ומבוגרים ובעיקר הוא בעל מסירות נפש ורצון טוב לקיים את מצוות המילה בכל תנאי ובכל מקום וזמן.

כאשר שאלתי את המוהל מה עליי להכין לצורך המילה הוא ביקש ממני רק לשכור חדר ניתוח בבית חולים פרטי, כדי שנוכל להשתמש בכל שירותי המקום לצורך ההרדמה המקומית, תפירת העור וכל מקרה של תקלה וסכנה. פניתי לבית החולים ושכרתי מקום לברית המילה של שני המבוגרים. הכול היה מוכן ומוזמן לקראת הברית, אולם כמה ימים לפני מועד קיום האירוע המרגש פנו אליי מבית חולים וביקשו את תעודות הרופא של המוהל. שלחתי את תעודות הרופא, אבל בית החולים לא הסתפק בכך. הם המשיכו לבקש מסמכים נוספים, שכן לטענתם המוהל איננו אורח איטליה ויש צורך בהשתתפות של רופא איטלקי. פניתי לרופא יהודי בקהילה וביקשתי שיצטרף גם

"הכל תלוי במזל, אפילו ספר תורה שבהיכל", אולם נדמה שסוד ה"מזל" של ברית המילה בעם ישראל עדיין לא נחשף כל צורכו. קשה להבין מה גורם לברית המילה להיות מצווה כה פופולרית בעם היהודי, אשר למרות היותה מצווה קשה היא נשמרת בקפדנות בציבורים שונים, גם בציבור דתי וגם בציבור שאינו דתי, ואף בציבור של יהודים מתבוללים.

מצוות ברית המילה הפכה לסמל לזהות יהודית ולהשתייכות לעם היהודי. בעבר ובהווה, הדרך להשתייך לעם היהודי הייתה על פי לידה או על פי בחירה. המוצא של האדם הופך אותו לחלק מהקולקטיב היהודי גם ללא רצון או ללא בחירה. אדם שנולד לאם יהודייה ואינו נימול הרי הוא כיהודי לכל דבר והוא חלק מהקולקטיב היהודי. הוא חייב ככל המצוות האמורות בתורה ללא יוצא מן הכלל. יהודי שהוא כהן ולא נימול רשאי אף לשאת כפיים ולברך את העם בכרכת כוהנים, ללמדנו שהוא חלק מהמשפחה גם ללא ברית המילה (מגן אברהם אורח חיים סי' קכח ס"ק נד, ואפילו לא מל במזיד). דרך אחרת להשתייך לעם ישראל היא על פי בחירה, קרי על פי גיור.

הגיור מהווה הצטרפות לעם היהודי על ידי לידה מחודשת של האדם, אבל מתוך בחירה להצטרף לקולקטיב היהודי, להיסטוריה, למשפחה ולחיי הרוח והדת של עם ישראל. הדרך השנייה דורשת לא מעט מודעות וזהות, הדרך השנייה דורשת לא מעט מאמצים ובעיקר הרבה מודעות למהלך ההצטרפות לעם היהודי וליצירת זהות יהודית השונה מהזהות הקודמת. הלידה לאם יהודייה היא תהליך אתני של הצטרפות לעם היהודי והגיור הוא תהליך רוחני וזהותי של הצטרפות לעם ישראל.

נדמה לי שבברית המילה יש חיבור של שתי הלידות גם יחד. אדם נולד יהודי והרי הוא חלק מקולקטיב, אבל בכך לא די. הוריו או האדם הבוגר מחליטים להצטרף לעם לא רק מבחינה אתנית אלא גם מבחינה רוחנית וזהותית. מעשה הלידה הראשון הוא כפוי, אבל ברית המילה היא הבחירה להיות יהודי מתוך רצון ומודעות. □

תהיה באחריות הקהילה. לאחר ניסיונות שונים שוב מצאנו את עצמנו ללא מקום ראוי לקיום המצווה. ואז, כדרך נס, הקב"ה בא לעזרנו ושלה לנו את ברכתו בדמות רעיון מקורי. אם לא ניתן לקיים את הברית בבית החולים, ולא בחדר האחות של הקהילה, ולא בבית הרב, הבה נקיים את הברית בחדר במלון? ברוך אומר ועושה... מיד לאחר שרעיון זה עלה במחשבתנו נכנסנו למלון קרוב כדי להזמין חדר עם שתי מיטות, הלכנו לחנות כלים רפואיים כדי לקנות את כל הנדרש לקיום המצווה כהלכתה ואף לשמירה על רמה רפואית גבוהה, בכל הקשור לסטריליזציה, כלי חיתוך, הרדמה מקומית, תפירות, עציצת הדם ועוד. אפילו חלוקים לבנים קנינו כדי לתת למצווה מראה מקצועי ונאה.

כמוכן ששאלנו את הנימולים האם הם מסכימים למהלך זה ולקיום הברית בחדר במלון. שניהם השיבו בהן ואף בשמחה על הרעיון המקורי.

מהר מאוד מצאנו את עצמנו מלווים את מרקו ואדוארדו במצוות המילה בחדר במלון. זכיתי להיות הסנדק ולהחזיק את ראש הנימול בשעת החיתוך וקיום המצווה. ב"ה המילה עברה בשלום ללא כל תקלה וקושי. לאחר הבריתות עמדנו עם כוס יין לברך את ברכת המצוות ולתת לנימולים את שמם היהודי החדש. מרקו ואדוארדו בחרו לקבל את שמות הסבים היהודים כשם שילווה אותם בהמשך דרכם היהודית בעתיד, אבל מתוך חיבור למשפחה ולעבר.

מכפייה לרצון

מה גרם למרקו ואדוארדו לעשות ברית מילה? מה המוטיבציה של אנשים מבוגרים לעבור ברית מילה על בשרם?

מצוות ברית המילה היא מהמצוות הנפוצות בעם היהודי. גם אנשים שאינם שומרים מצוות ואף מי שמרוחק ממסורת ישראל סבא מרגיש צורך לעשות ברית מילה לילדיו הן בארץ והן בתפוצות. נדמה שמעבר למצווה עצמה, ברית המילה הפכה לסימן היכר ליהודי ולקשר שלו עם העם היהודי. לא סימן היכר חיצוני בלבד, אלא בסיס לזהותו של היהודי, להשתייכותו לעם היהודי לדורותיו.

הוא לברית המילה וישלח את התעודות שלו. לאחר מסירת התעודות בית החולים הוסיף לדרוש תעודות נוספות. הפעם ביקשו שיהיה נוכח גם רופא אורולוג. פניתי שוב לרופא אורולוג יהודי והוא הסכים להיות נוכח ולשלוח את התעודות שלו. לאחר מספר ימים, יום לפני הגעת המוהל לטורינו וקיום הבריתות, הודיעו מבית החולים שהם מסרבים לתת לנו להשתמש בחדר הניתוח. אינני יודע עד היום אם היה זה מסיבות רפואיות, משפטיות או דתיות, אבל מצאתי את עצמי ללא חדר ניתוח לקיום המצווה החשובה, ומעל הכול עם חשש גדול לאכזב את שני האנשים היקרים האלו אשר באומץ רב רצו להסיי את ערלתם ולהיות יהודים. פניתי ברגע האחרון לבתי חולים אחרים כדי להשיג את מבוקשי, חדר ניתוח ואשפוז יום בתשלום מלא, אבל בכל מקום השיבו את פניי ריקם.

מתוך חיבור למשפחה

המוהל הגיע בשעת הצות לטורינו ועדיין לא היה לנו מקום לקיים את הברית למחרת בבוקר. כמוכן הפתרון הפשוט היה לבטל את הברית, אולם לבי לא נתן לי לעשות זאת. בשלב מסוים שאלתי את עצמי ואת המוהל: "האם הקב"ה לא הפך בכך ששני יהודים אלו ייכנסו ברעת וברצון בברית של אברהם אבינו?" אם כן, יימצא הפתרון... ואכן, ביום שישי בבוקר, כשעתיים לפני השעה שנקבעה לברית, פניתי למוהל ושאלתי אותו מה ניתן לעשות. אין חדר ניתוח ואשפוז. הוא הציע שנקיים את הברית במקום אחר, בחדר אחות או בבית כלשהו ונקנה את כל הציוד הנדרש.

שמחתי על הרעיון המוצע וראיתי בו פתח לישועה. דיברתי עם נשיא הקהילה וביקשתי את רשותו לקיים את הבריתות בחדר הטיפולים של האחיות הנמצא בבית האבות של הקהילה היהודית. נשיא הקהילה ביקש שהות כדי להתייעץ עם היועץ המשפטי של הקהילה, ולאחר שיחה קצרה זה השיב לי שיש בכך סיכון גדול והדבר מנוגד לחוק. המשכתי בהפצרותיי וביקשתי לקיים את הבריתות בדירה שלי, אולם גם על כך נשיא הקהילה השיב בשלילה, שכן הבית הוא ברשות הקהילה וכל תקלה או בעיה